

Dones de la Joventut Catòlica

Dona republicana i ressò perpetuenc

Ernesto Vilàs Galindo, historiador i membre del CREM

L'objectiu d'aquest treball és aproximar-nos als dos models de dona que es confrontaren durant els anys trenta del segle XX a Catalunya i Espanya. D'una banda la nova dona que l'acció dels governs d'esquerra republicans van impulsar i de l'altra el model de dona tradicional catòlic defensat per la dreta i que el triomf del franquisme acabaria per imposar.

A través de les dones, pretenem homenatjar la generació de ciutadans que al 1931 varen apostar per un sistema de valors propis i distintiu de l'esquerra basat en la llibertat, la democràcia i la igualtat. A l'aixopluc d'aquests valors un dels col·lectius més beneficiat va ser la dona, que la Segona República va incorporar plenament a la ciutadania. Abans del 1931, les dones patien una gran discriminació educativa, laboral i una indigna subordinació legal als marits i als pares. Arribar a aquesta situació no va ser, però, fàcil.

Feminisme i republicanisme

L'oposició al model tradicional catòlic de feminitat va créixer al llarg del segle XIX i principis del XX a tot l'estat en paral·lel a la implantació de la reivindicació feminista. Pel feminisme finisecular, els defensors del progrés i la regeneració nacional havien d'incloure la dona en les seves propostes de canvi per ser creïbles. Recordem que al 1898 el Parlament espanyol va consagrar el sufragi "universal", masculí.

La formació de les dones es va configurar com un objectiu principal per al feminisme en coincidència amb els dirigents republicans, interessats a secularitzar les conductes femenines i a inculcar a les dones les idees del lliurepensament, del progrés científic i del racionalisme, ja que entenien que l'educació de la dona havia de consistir a alliberar-se de la seva dependència de l'Església catòlica. Era necessari formar les dones en les idees de progrés amb l'objectiu que les conservessin i transmetessin a través de la seva funció de mare. Això sí, els que sabien el que era el progrés eren els barons.¹

Les dirigents del feminisme també van considerar la maternitat com un component central de la identitat femenina, aquesta funció va servir a les republicanes per a justificar la necessitat de formació per a les dones com la manera de poder assolir cotes més altes de drets en la vida pública. Per a elles la política, l'Estat i les lleis començaren a constituir-se en objectius prioritaris. No obstant això, els discursos republicans continuaven segregant per sexes l'espai de competències malgrat l'interès manifestat per les republicanes de tenir protagonisme en les activitats dels partits. A elles, els eren reservades tasques d'influència indirecta: mostrar públicament el seu anticlericalisme, donar suport a les tasques militants de pares i marits i, com és obvi, la transmissió als fills dels principis republicans. En aquest punt coincidien dreta i esquerra, la mare havia de transmetre els "seus" valors.

Dona i Segona República.

En el període de la Restauració² el republicanisme havia estat per una part de la societat catalana i espanyola l'encarnació de l'esperança

1 Sobre la qüestió de la relació entre feminisme i republicanisme hi ha una abundant bibliografia. Nosaltres ens hem basat en l'article de Luz Sanfeliu Gimeno (Universitat Jaume I de Castelló): "Republicanes. Gèneres i cultura política en el blasquisme (1895-1910)", presentat al IV Congrés de la CCEPC, "Republicans i republicanisme a les terres de parla catalana", fet a Barcelona el novembre de 2006, les actes del qual són a impremta.

2 Període de la història d'Espanya comprès entre 1874 i 1931 definit per la reinstauració de la monarquia borbònica després de la I República i la seva fi amb la proclamació de la Segona República.

democràtica i popular presidida pels valors de justícia que representava el tríptic revolucionari de llibertat, igualtat i fraternitat. També per a les dones republicanes la proclamació de la Segona República obria l'esperança als canvis que fessin possible tant la democratització de les pràctiques de govern com, especialment, la reforma i modernització de la mentalitat social.

La primera de les reformes anhelades per les republicanes era la del sufragi femení, no previst inicialment en els programes dels partits que participaren en les eleccions generals del 28 de juny del 1931. La campanya per l'aprovació de l'Estatut va significar la participació, novament indirecta, de les dones republicanes en la recollida de signatures a favor.

La pressió de les dones i d'alguns homes va portar la proposta de sufragi femení al Parlament espanyol, on es va debatre entre el 30 de setembre i l'1 d'octubre de 1931. Clara Campoamor (Madrid, 1888 - Lausana, 1972), diputada del Partit Republicà Radical, la va presentar en contra dels seus companys de partit i va haver d'enfrontar-se a una forta polèmica pel suposat vot conservador femení. Fins i tot, dues de les tres diputades del Congrés, Campoamor i Victoria Kent, tingueren posicions oposades³. Finalment va produir-se la votació. Dels 470 diputats, en votaren 288 (hi hagué un 40% d'absents), dels vots emesos 161 foren a favor i 121 en contra. Lluís Companys i Manel Carrasco i Formiguera intervingueren manifestant-se a favor del vot femení. Dels 53 diputats catalans només en votaren 21: 15 a favor i 6 en contra, (hi hagué un 60% d'abstenció)⁴.

Aconseguit el dret de vot, ara sí que els dirigents polítics homes republicans van veure la necessitat d'instruir les dones, bàsicament a causa del que consideraven la seva "inexperiència" política. L'empenta de les republicanes va aconseguir que a partir de la campanya electoral de 1933 la presència i participació en els mítings fos apreciable.

En el món educatiu el moviment de renovació pedagògica iniciat per Rosa Sensat (el Maresme, 1873 - Barcelona, 1961) va incrementar l'escolarització de les nenes amb una taxa d'escolarització per al curs 1932-33 d'un 63% per als nens i un 53% per a les nenes a tot Catalunya⁵. L'escassa consideració donada a la formació de les dones també tenia el seu reflex en la diferència de sou entre els mestres i les mestres. A Santa Perpètua el 1930 Montserrat Guinart guanyava 239, de les antigues pessetes, al mes i Josep Jardí, 392⁶.

Els moviments de renovació pedagògics, la reivindicació de la coeducació, la creació d'escoles endegada des dels temps de la Mancomunitat van començar a donar fruits en paral·lel a la reivindicació d'una millor formació d'acord amb les exigències de mà d'obra femenina especialitzada.

En el món laboral destaca l'article 46 de la Constitució que va declarar el treball una obligació social, protegit per la llei que regulava el treball de la dona i la protecció a la maternitat, a més de l'assegurança de malalties, accidents, atur forçós, vellesa, invalidesa i mort, i treball infantil. No obstant això, la prohibició de certs treballs per no adaptar-se a la "natura biològica" de les dones que feia la Llei de contractes de treball (1931), cercava el manteniment d'unes ocupacions masculines. Podem pensar, doncs, que la incorporació de les dones a feines remunerades va ser més conseqüència de les necessitats econòmiques familiars que no pas fruit del reconeixement del

3 Clara Campoamor, Victoria Kent i Margarita Nelken eren les tres dones entre els 470 diputats.

4 La font bibliogràfica d'aquestes dades i molt més, ho trobareu en l'article de Josep Lluís Martín Berbois: "El paper polític de la dona sabadellenca a través de la premsa local (1931-33)", presentat al IV Congrés de la CCEPC, celebrat al novembre del 2006 a Barcelona, les actes del qual són a impremta.

5 Fandos i Payà, Maite: "Les dones i la República, 1931-36". dins de NOTES, núm. 18, revista del Centre d'Estudis Molletans, Mollet del Vallès, gener de 2003, pàg. 149-155.

6 DD.AA. El que sabem del segle XX. Història de Santa Perpètua de Mogoda. 1900-1979, vol. 1, Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda, Santa Perpètua, abril de 1999, pàg. 73.

seu dret al treball.

Malgrat les dificultats, la condició social de la dona va millorar objectivament. La República va reconèixer a les dones drets civils, va establir el divorci (1932); va abolir les diferències entre fills i filles legítimes i naturals i la llei catalana sobre la capacitat jurídica de la dona i els cònjuges (1934), va establir la igualtat entre els cònjuges eliminant el principi d'autoritat marital. D'aquesta manera la dona casada va deixar de dependre del permís del seu marit per exercir professions, càrrecs, actes jurídics... La Llei de divorci (1932) reblaria el clau de l'eliminació de les submissions conjugals en establir el divorci per comú acord o per la petició d'un dels cònjuges, d'acord amb les causes establertes per la llei.

La dona al Ressò Perpetuenc i la Segona República.

Evidentment, els grups que havien perdut la primàcia social i política no van acceptar de bon grat la nova situació. Per a *la dreta* la democràcia quedava subordinada a la seva concepció religiosa. No van incorporar els valors proposats pel republicanisme: no al sufragi universal, no al parlamentarisme, no al laïcisme, no a la coeducació i no a la igualtat. Per a la dona el projecte de la dreta era el tradicional: la subjecció al seu paper d'esposa i mare.

A Santa Perpètua va publicar-se entre 1932-1935 una publicació periòdica que va posar veu al discurs dels sectors catòlics més conservadors que opinaven sobre les qüestions del moment. Va ser el *Ressò Perpetuenc*, setmanari portaveu de la secció local de la Federació de Joves Cristians de Catalunya. Els feiocistes, com eren coneguts, eren la branca juvenil del moviment d'apostolat laic anomenat Acció Catòlica. Eren institucions amb la voluntat d'impulsar un catolicisme humanista que donés resposta a la conflictivitat desfermada arran de la industrialització i la conseqüent lluita de classes.

Sota la inspiració de les encíclics de Lleó XIII (papa entre 1878 i 1903), *Rerum Novarum* i Pius XI (papa entre 1922-1939), *Quadragesimo anno*, va consolidar-se un intent per part de l'Església d'endegar una etapa de catolicisme social cercant la creació de sindicats catòlics que poguessin donar la rèplica als anarquistes i socialistes⁷. Segurament aquests principis són els que van guiar mossèn Camil Rossell i mossèn Quintí Mallofré en la creació i consolidació del Sindicat Agrícola de Santa Perpètua.

Des d'Acció Catòlica i la Federació de Joves Cristians, la jerarquia catòlica pretenia crear uns quadres laics per constituir partits polítics que impulsessin el programa de l'Església. En el conjunt de l'Estat no va tenir gaire èxit la iniciativa, a Catalunya relativament. Unió Democràtica de Catalunya i bona part dels dirigents i militants de la Lliga participaven d'aquests ideals. A les pàgines del *Ressò Perpetuenc* trobaren espai els representants de la Lliga perpetuena i de la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) com Cirera Voltà.

Va ser el triomf de l'esquerra el 1931 el que va donar una empenta a aquestes propostes. La Federació de Joves Cristians de Catalunya va néixer com a part integrant de la resposta que des de l'Església es volia donar al

⁷ Respecte a la història dels feiocistes hem consultat Pere Codinachs: *La Federació de Joves Cristians de Catalunya (1931-1936)*, Ed. Claret, Barcelona, 1990 i Andreu Oliveres: *La Federació de Joves Cristians de Catalunya. L'espiritualitat, el projecte educatiu i la seva pedagogia*, editat per la Generalitat de Catalunya, Dep. de la Presidència, Dir. General de Joventut, Barcelona, 1989.

front ideològic d'esquerra.

Respecte al model de dona, la posició des de l'Església era clara, com hem comentat al principi. La defensa d'aquesta "condició de dona" la podem copsar des de les pàgines del Ressò Perpetuenc, portaveu de la Joventut Catòlica de Santa Perpètua. Els redactors del setmanari dedicaren moltes planes a exposar les seves posicions contràries a la coeducació, l'educació laica, el matrimoni civil, el divorci... i el feminisme, mereixedor de la consideració següent: *Molts lamenten l'abandonament en què la dona va deixant la seva dignitat, veient com la que abans sols pensava en ésser reina de la llar, ara no té prou d'això i cerca amb fal·lera quasi ridícula, abastar les dignitats a què sols els homes, fins ara, podien aspirar*⁸.

8 *Activitat feminista, Ressò Perpetuenc núm. 38, pàg. 1, 20 d'octubre de 1932.*

Quant a la relació home/dona l'estatus de superioritat jeràrquica de l'home vers la dona era clar, ell estava destinat a la vida pública i ella a la familiar, i posant bona cara si considerem els següents consells per a les dones: *Procura arribar a casa abans que el teu marit. No l'esperis amb vestits de luxe ni amb vestits espallifats, espera'l amb vestuari senzill; sobretot amb el somriure als llavis. Nodreix sempre la idea que l'esperit de sacrifici és el que més dignifica a la dona. Davant del mirall estigat-hi tant poc com puguis. No sacrificis la teva salut als teus capricis*⁹.

9 *Consells a les dones, Ressò Perpetuenc, núm. 19, pàg. 8, 9 de juny de 1932.*

La dona és una peça fonamental, dins l'ideari catòlic, en la transmissió dels valors tradicionals. Sortir d'aquest àmbit pot debilitar tot el sistema. Fora de la llar pot rebre influències no controlables. D'altra banda, amb la implantació del sufragi femení bona part dels partits polítics posaren en marxa les seccions femenines per canalitzar la politització de la dona. Per atendre les necessitats de formació cristiana de les dones i noies perpetuenques, el 1934 les activistes catòliques locals crearen el grup femení del Ressò. A les pàgines del setmanari anunciaven la inscripció en la Secretaria General de la Joventut Catòlica Femenina amb l'objectiu de propagar i difondre els tres punts principals d'Acció Catòlica: oració, estudi i acció, *puntals de tota obra cultural cristiana*¹⁰.

10 *Aquell somni, Ressò Perpetuenc, núm. 110, pàg. 1, 12 d'abril de 1934.*

El vot femení va ser una qüestió molt debatuda com ja hem vist. S'argumentava en contra que la voluntat de les dones estava en mans de l'Església. Els redactors del Ressò sí que tenien la voluntat d'alliçonar les seves lectores:

"Els deu consells que la dona cristiana ha d'observar en les eleccions:

1 L'exercici del sufragi és un deure de la consciència cristiana, com ho és el votar en defensa dels principis bàsics: Religió i Pàtria.

2. Es lícit per a la persona catòlica el votar les candidatures de qualsevol partit, (pensin com volguin referent a formes de govern, diu l'Església) amb tal que sia el seu programa la defensa dels principis cristians i els drets i deures de la ciutadania.

8. Ves a votar acompanyada d'altres persones amigues que votin la mateixa candidatura que tu¹¹.

9. Escolta i practica sempre ¿sents? Els consells que sobre la matèria et donguin la Santa Església, el Sant Pare i els senyors Bisbes. No escoltis, en canvi, ni llegeixis els diaris que diguin el contrari".

11 *Els deu consells que la dona cristiana ha d'observar en les eleccions, Ressò, núm. 16, 16/11/33.*

Malgrat aquest intent d'influenciar en el vot, l'afirmació que la dreta

va guanyar les eleccions del 33 gràcies al vot de la dona no és sostenible. L'electorat, en conjunt havia modificat la seva opinió, com després tornaria a confiar en l'esquerra massivament el febrer del 36.

Conclusió

En la confrontació entre el model de dona republicana i el catòlic, el resultat és conegut. Davant l'enfrontament ideològic, la dreta espanyola va optar per implantar per la força el seu model de societat. Acabada la guerra civil, la situació de la dona va donar un tomb amb la recuperació del codi dels valors catòlics tradicionals: les dones solteres, en casar-se, eren acomiadades i rebien un dot de l'empresa; si volien treballar necessitaven el permís del seu marit i aquest podia cobrar el seu sou. També se'ls vetà l'accés a determinades feines, com va ser el cas de la cartera de Santa Perpètua a qui se li notificà que *debido a que las disposiciones vigentes no autorizan el desempeño de las carterías rurales por personal femenino, la Jefatura del servicio nacional de correos ha dispuesto el cese del cartero rural interino de esta villa, Dª Eladia Teran*¹². Al costat d'aquestes disposicions laborals, és suprimit el divorci, es restaura la submissió conjugal... tot plegat buscant la submissió femenina total.

La repressió, amb el franquisme, seria generalitzada, homes, dones i també els membres del Ressò. Sí, perquè l'Església catalana, sobretot aquest moviment d'apostolat de la Federació de Joves Cristians, era profundament nacionalista i humanista, la qual cosa els allunyava molt dels objectius de la jerarquia espanyola. Per això el Secretariat d'Acció Catòlica espanyol va centralitzar el control de l'organització i va suspendre les Joventuts Catòliques en arribar la dictadura. No sé si la generalització del model de societat, guiada pels seus preceptes morals, els va compensar per la repressió nacional i cultural de Catalunya.

12 DD.AA. *El que sabem...* vol. 2, pàg. 10.

Santa Perpètua de Moguda

10 de Novembre de 1932

RESSO

Any 1
Núm. 41

PERPETUENC

Redacció i Administració:

Claudí López, 7

Subscripció trimestral: 3 pessetes

PORTANTVEU SETMANARI DE LA J. C.

La família amenaçada

Família, expressió que tanca en si el conjunt de totes les coses més cares de l'home; si la paraula de pare i mare són sagrades, així com la d'avis, besavis, esposos, fills i germans; reunit en cada una d'elles valors espirituals, capaços de comprendre's però no d'explicar-se. Què direm del conjunt de totes elles, de la família, i especialment de la família cristiana, tresor amb què Déu ha dotat la humanitat? Totes les virtuts que dintre seu tanca, es multipliquen quan està formada per dues generacions, es tripliquen quan n'hi ha tres, i es quadripliquen quan es dona el cas que en ella n'hi ha quatre...

Tot l'amor, totes les gràcies que cada una d'elles atresora, queda fos en una sola família, fent immens el tresor espiritual de la mateixa. En aquestes veureu obrar-s'hi miracles cada dia; de mútua convivència, d'estimació, de sant respecte; veureu en ella el besavi tenint sobre les seves cames son besnét, mirant-se'l amb tendresa, tot caient-li les llàgrimes per la seva colrada cara, no sabent què dir-li... Quin premi més esplèndid als fonaments forts que ell posà en aquesta família, és aquesta convivència! Perquè els féu fermes ell avui encara s'hi aguanta, i encara treballa amb aquest rebrot tan tendre, ensenyant-lo a caminar, ajupint-se amb pena perquè li priven els anys... Quina joia!

Veureu la besàvia, amb cura especial, passejar i amanyegar el menut, tot cantant-li una cançó no pas per cantar, sinó per entrar més endins del cor tendre d'aquell infantó que és seu...

Veureu els avis jugant-hi com nens. Veureu els pares, cofois de la sort del seu filllet. Però no tot és joia. Vénen moments durs de prova, i enfront d'aquesta és quan surt el tresor de virtuts empeses per una força sobrenatural que supera amb escreix les penes; En mig de les grans desgràcies surten els esforços superiors. Entre els mals més greus, els cuidados més corinyosos, i en mig de les tribulacions, fins s'hi viuen hores

d'alegria... no faltant-hi mai absolutament mai, la pau.

¿Amb quin secret comptaran aquestes famílies que a desgrat d'estar formades de gran nombre de persones de diferents edats i sexes, poden romandre així unides en les prosperitats i en les adversitats? En gran nombre d'elles es podria observar, quan a la vesprada reunits tots els que la componen, desgranen devotament el Sant Rosari, des dels vellets venerables als infantons que encara no comprenen, però que estan quietons. La fe, la bona voluntat que es necessita avui per conservar aquesta devoció, diu prou l'estat d'ànim amb què compten les famílies que la practiquen, i moltes de les que creuen que viuen bé sense practicar-lo, és que encara serveix la influència de quan els passats els resaven, i si no s'afanyen a restaurar-lo, poden ésser víctimes de l'enrunament de l'edifici que els sosté.

Quantes n'hi ha de famílies destruïdes, que fan llàstima, plenes de vanitats, de luxe, cau de blasfèmies; els individus que les componen no falten mai a cap festa, amb la cara força riallera, però en arribar a casa seva sembla un infern, i quan passen tribulacions tot són desesperats, perquè temen el sacrifici, perquè els fa por la realitat de les coses. Quan aquests han passat les tempestes, tots sabem pràcticament que són els primers que se n'obliden. En moltes d'aquestes menes de famílies, els marits tenen a les esposes com esclaves, com a escarraços per curar de la feina de la casa, la qual és governada pel seu cap, despòticament, essent la major part de vegades carregat de vicis grollers i immorals. I el que és pitjor és que aquesta mena d'homes pretenguin governar els pobles, i moltes vegades ho aconsegueixin, essent el perill més gran de la destrucció de l'ànima del mateix.

La família es veu destruïda en la seva essència per aguillots ferotges, i sense la família morirà la societat.

Activitat feminista

Molts lamenten l'abandonament en què la dona va deixant la seva dignitat, veient com la que abans sols pensava en ésser reina de la llar, ara no té prou d'això i cerca amb fallera quasi ridícula, abastar les dignitats a què sols els homes, fins ara, podien aspirar.

A què és degut això? Es que ja l'element femení no es pot fiar de la representació masculina perquè es respectin els seus drets? El fet és que la dona avui dia es tira al carrer; i per això sol no l'hem de blasmar. No se li concedeixen uns drets? Doncs bo és que n'usi.

Però, com ho encamina la dona? Mantes vegades ni es dona compte que està burlant i assassinant la seva dignitat amb la seva vana actuació que, generalment i d'amagat és dirigida per l'home de doctrines malejades i encaminades a la destrucció del pudor i del bon sentimentalisme que tant l'honora quan és ben fonamentat.

I, vertaderament, si tots els drets concedits a la dona es limiten a poder actuar en diferents concursos de bellesa i d'esport, creiem que no s'hi poden aconseguir drets que es puguin lloar. En canvi, si el món femení arriba a actuar de tal manera que inspire a l'home un respecte i una veneració que tal vegada no havia arribat mai a adquirir, llavors podrem concedir una lloança a la seva actuació.

Com serà aquesta actuació? Mentre vulgui aquesta activitat enlairar la dona, no per fer-la semblar un home, sinó, al contrari, per fer-la ésser una dona conscient del seu deure; amb molta més cultura i il·lustració, de cara a les seves obligacions; per fer-la més dona; llavors sí que podem admirar-la i propagar-la una actuació semblant, perquè tots veurem el canvi que indubtablement s'obrarà en la societat familiar, conjugal i ciutadana. Si es decanta l'activitat femenina d'aquest programa podrà adquirir el que prètz cercar que, indubtablement és el fer-se respectar els drets que li pertocquen.

R. FILETA

Casar-se pel civil

¡Mare de Déu! ¡I que n'hi ha d'ignorants que s'han arribat a creure que s'hauran de tancar totes les Esglésies i liquidar tots els capellans, i estan convençuts que ells, pel bé de l'Humanitat (amb lletra majúscula) han de fer tot el possible perquè això sigui ben aviat, i així comencen a prescindir de l'Església i els capellans per a casar-se i se'n van de dret al Jutjat municipal per a juntar-se civilment, amb certa recança, però, i no pas massa convençuts de que facin ben fet. No hi ha més, s'ha de fer i ¡alabat sigui Déu! Així ho aconsellen i fins manen els dirigents polítics, molts dels quals, però, ho feren ben altrament, tot hi tenint com tenien la llibertat de fer-ho tal com ara ho prediquen, aconsellen o manen.

Però deixem-ho i parlem pels que tinguin a bé llegir i els hi quedi encara un través de dit de front.

El matrimoni, considerat en la seva essència, no és cosa civil sinó eclesiàstica, i per tant l'autoritat eclesiàstica i no la civil la que ha de regular-lo i ordenar-lo.

Fa vint segles que l'Església ho diu així i no ha variat poc ni molt. Jesucrist no confià pas a la potestat civil el règim de la societat conjugal, sinó que fou Ell mateix qui directa i personalment legislà i ben categòricament, en solemnisimes ocasions, i de tal manera va fer-ho, que a més de restaurar amb la seva autoritat la part divina del matrimoni dels que visqueren abans de la seva predicació, va ajuntar-hi quelcom més sagrat a l'aixecar el matrimoni a la dignitat d'un Sacrament.

I el gran apòstol Sant Pau, ben saturat de les ensenyances del Crist, quant parla del matrimoni, no acut pas a l'autoritat dels antics doctors de la llei, ni a la dels procuradors romans, sinó que amb absoluta independència dels uns i dels altres, i amb la fermesa d'un legislador, assenyala les característiques del matrimoni i les imposa a l'Església naixent, qui després les imposarà al món sencer i seran acceptades per tota la cristianitat; i cerca la semblança de la unió conjugal en la mística unió del Crist amb la seva Església, aixecant així aquella a una excel·lència on no pot arribar mai el legislador civil.